

T Á R C A.

Báró SZALAY IMRE

Kéméndi báró SZALAY Imre min. tanácsos, a Magyar Nemzeti Múzeumnak közel egy negyedszázadon át volt, érdemekben gazdag igazgatója, aki 1916 februárjában vált meg az intézet vezetésétől s lépett a jól megérdemelt nyugalomba, 1917 július hó 24-én a Vöslau melletti Gainfarnban megtért az örök pihenés honába. Hosszú szenvedéstől váltotta meg őt a halál, mely mély gyászba borította a magyar kultúra minden barátját és harcosát. Báró SZALAY, úgyis mint a vallás- és közoktatásügyi miniszterium múzeumi ügyosztályának vezetője, úgy is mint a M. N. Múzeum igazgatója és a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének egyik vezető alakja, munkás életének javarészt. azzal a lelkes odaadással, páratlan ügyszeretettel bocsátotta a nemzeti közművelődés egyik legfőbb hordozója, a múzeumok és könyvtárak fejlesztésének rendelkezésére, mely méltó gyümölcsét abban a nagy és tartós virágzásban látta, amelynek az ő idejében a gondjaira bízott intézmények indultak. Báró SZALAYnak elévülhetetlen érdemei vannak ezen a téren s az ő céltudatos vezetésének köszönhető, hogy úgy a M. N. Múzeum, mint a vidéki múzeumok és könyvtárak egész serege lépést tudott tartani az ilyen intézményekkel szemben egyre fokozódó igényekkel s mindenkor a kor színvonalán maradt.

Hamvait a nemzet kegyelele a M. N. Múzeum kupolacsarnokából kísérte utolsó útjára. Ravatalánál dr. FEJÉRPATAKY László, m. n. múzeumi igazgató a M. N. Múzeum, a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa és Főfelügyelősége, dr. SEBESTYÉN Gyula m. n. múzeumi o. igazgató pedig a Magyar Néprajzi Társaság nevében tartott meleghangú megemlékezést. FEJÉRPATAKY beszéde a következőkép hangzott:

«A Magyar Nemzeti Múzeum, a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége és Tanácsa nevében egy szóm van Hozzád, elköltözött kedves barátunk, mielőtt egy emberélet munkájában, betegségek soro-

zatában megtört, fáradt tested az anyaföldbe visszatér. Annak a nemzeti épületnek csarnokában szól búcsuszavam Hozzád, mely második otthonod volt, amelynek tudományos és társadalmi érdekeit évtizedeken át odaadóan képviselted. Itteni törekvéseinknek megértője, mindig buzgó előmozdítója, a gondozásodra bízott nemzeti kincseknek mindig hűséges sáfárja voltál.

Nagy elődödnök, PULSZKY Ferencnek, aki vidéki színvonálról az európai tudományosság magaslatára emelte Nemzeti Múzeumunkat, méltó utódául bizonyultál. Én, ki 35 esztendő óta látom azt, hogy itt mi történik, bizonyosságot tehetek arról a nagymérvű gazdagodásról, szervezési munkálatokról és nagy eredményekről, melyeknek emléke a Te vezetésedhez fűződik. Nem voltál szaktudós; de érzéked volt mindazon tudományok iránt, melyeknek összesége a Magyar Nemzeti Múzeumot alkotja, s ritka tapintattal, megértéssel igyekeztél közöttük az egyensúlyt megtartani, mindegyiket fejleszteni, előbbre vinni, a másíknak kára és hátránya nélkül.

Míg PULSZKY Ferenc aeráját a színvonal emelése jellemzi, a Te időszakod a továbbfejlődés, a nagymérvű gazdagodás, osztályainkban a tudományos elmélyedés kora.

Vezetésed alatt Nemzeti Múzeumunk messze kinőtt abból a keretből, amelyben évtizedekkel ezelőtt mozgott, és egyre követelőbbé vált a szükség, mely nemzeti gyűjteményeink méltó elhelyezésére újabb meg újabb otthonokat kíván.

Nem sikerült megérned régi törekvéseid teljesülését, de előkészítetted azt az utat, amelyen keresztül közös vágyunk valamikor, a mostaninál jobb időkben valósággá válhatik.

Nemzeti Múzeumunknak évtizedeken át szentelt munkásságod mellett találtál időt és erőt arra is, hogy a vidék szellemi szükségleteiről, múzeumok és könyvtárak létesítéséről és sorsáról gondoskodjál. Mint az 1897-ben újjászervezett Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének a hervadhatatlan érdemű FRANKÓI Vilmos mellett vezetője, közel két évtizeden át, az ő igazi kulturális érzékétől áthatott nemes intenciói szerint irányítottad vidéki gyűjteményeink sorsát. Nem egynek létesítése a Te munkád.

Mély gyásszal, igaz kegyelettel és hálával teszem le a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének és Tanácsának koszoruit Nemzeti Múzeumunké, a Te második családodé mellé. Emléked ez intézmények és tagjainak körében maradandó.

És most búcsut veszek Tőled mindazon intézmények nevében, melyek lelkedhez oly közel, családod után a legközelebb állottak.

Köszönjük, hogy az általuk képviselt nemzeti és közművelődési érdekekért annyit fáradtál, hogy minket megértettél, barátságodba fogadtál, hogy törekvéseinket sikerre, megvalósulásra juttatni igyekeztél. Áldjuk és megőrizzük emlékedet!»

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1917. ÉV ELSŐ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga kötelespéldányokban 2004 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 176 drb, vétel útján 640 drb, áttétel útján 1 drb, összesen 2821 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelespéldány címén beérkezett: 97 drb alapszabály, 984 drb falragasz, 1332 drb gyászjelentés, 91 drb hivatalos irat, 192 drb műsor, 4 perirát, 1073 drb szinlap, 312 drb zárszámadás, 308 drb különféle, összesen 4393 aprónyomtatvány.

Ajándékaikkal a nyomtatványi osztály anyagát a következők gyarapították: Állattár 2 drb, M. Tud. Akadémia Budapest 11 drb, K. k. Berg- u. Hüttenverwaltung St. Joachimstal 6 drb, BORBÉLY Sándor Vác 8 drb, Dunamelléki ref. egyházkerület főjegyzői hivatala 2 drb, «Der Freimütige» szerkesztősége Temesvár 1 drb, DABROWSKI J. Krakkó 1 drb, Egyetemi könyvtár Upsala 2 drb, Egyetemi könyvtár Kolozsvár 6 drb, Érem- és régiségtár Budapest 1 drb, Érseki iroda Eger 1 drb, FEJÉRPATAKY László 2 drb, FRAKNÓI Vilmos 1 drb, Földmívelési minisztérium 1 drb, gr. FESTETICH Pálné 1 drb, dr. FABÓ Bertalan 7 drb, Főegyházmegyei hatóság Esztergom 1 drb, GRILL K. 1 drb, GOLL J. Prága 1 drb, HORVÁTH Géza 21 drb, HOLUB József 1 drb, HOFFMANN, G. v. Berlin 1 drb, Hist. Verein für Steiermark Grác 1 drb, Jogakadémia Eger 1 drb, KERESZTY István 3 drb, KADLEC Károly Prága 1 drb, Kecskeméti jogakadémia 2 drb, Képviselőházi iroda 12 drb, KÁLNICZKY Géza Kassa 3 drb, Kereskedelmi minisztérium 1 drb, KORÁNYI Antal Kispest 1 drb, M. k. kereskedelmi minisztérium 1 drb, Legfőbb számvevőszék 1 drb, Löw Immanuel Szeged 1 drb, dr. LÖWINGER Adolf Szeged 1 drb, Magyar Heraldikai és Gen. Társaság 1 drb, MELICH